

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa : **L. S. R., Š.** so sídlom v B., zastúpeného *JUDr. P. H.*, advokátom, A., proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Revúcej**, Komenského 40, Revúca, za účasti členov **U. G.**, zastúpených *M. P.*, bytom G. č. 124, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č.: 2009/000188 z 22. apríla 2009, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. septembra 2009, č.k. 26Sp/80/2009-24, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. septembra 2009, č.k. 26Sp/80/2009-24 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd podľa § 250q ods.2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej v texte rozhodnutia len „O.s.p.“) potvrdil rozhodnutie odporcu č.: 2009/000188 z 22. apríla 2009, ktorým rozhodol *podľa § 5 ods.2 zákona č. 503/2003 Z.z.* o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona NR SR č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z.z.“) tak, že *oprávnené osoby U. G. podľa § 2*

ods. 1, 2 zákona č. 503/2003 Z.z. uvedené pod poradovým číslom 1 až 110 spolu s počtom na nich pripadajúcich podielov, splňajú podmienky § 3 ods.1 písm. b/ a § 3 ods.2 citovaného zákona na vrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré prešli do vlastníctva Československého štátu v správe Pôdohospodárskeho odboru ONV v Rimavskej Sobote s tým, že oprávneným osobám sa dňom právoplatnosti tohto rozhodnutia navráti vlastníctvo k pozemkom v kat.úz. C. v uvedenom podiely, *vedeným v PKV č. X. ako parc.č. X. – L. o výmere 930194 m², zapísané na LV č. X. ako L. o výmere 929341 m² a parc.č. X. – lúka o výmere 7283 m², zapísané na LV č. X. ako trvalý trávnatý porast vo výmere 7288 m².*

V odôvodnení rozsudku sa stotožnil so záverom odporkyne, že navrhovateľ splnil zákonné podmienky pre priznanie reštitučného nároku, nakoľko mal za preukázané, že členovia U. G. si uplatnili ako fyzické osoby reštitučný nárok na príslušnom pozemkovom úrade v Revúcej na vydanie nehnuteľností, ktoré mali prejsť do vlastníctva Československého štátu v správe Pôdohospodárskeho odboru ONV v Rimavskej Sobote na základe zákona č. 46/1948 Zb. a nariadenia č. 104/1945 Zb. SNR. Nárok bol uplatnený v zmysle zákona č. 503/2003 Z.z. podľa § 3 ods.1 písm. b/ a § 3 ods.2, a to prostredníctvom splnomocnenej zástupkyne pani M. P., pričom krajský súd mal za preukázané, že fyzické osoby členovia U. G. splnomocnili predsedníčku pani P. na uplatnenie reštitučného nároku k predmetnému vlastníctvu a že tieto oprávnené osoby boli oprávnenými v zmysle § 4 citovaného zákona, čo bolo preukázané záznamami o pôvodnom vlastníctve, resp. na základe listín – dedičských rozhodnutí o zmene pôvodných vlastníkov. Taktiež mal krajský súd za preukázané, že reštitučný nárok bol uplatnený včas, teda v lehote do 31. decembra 2004 a nepovažoval v tomto smere za dôvodné tvrdenie navrhovateľa, že nárok nebol uplatnený oprávnenou osobou, pretože si ho uplatňovala právnická osoba označená ako „U. G.“. V tomto smere prisvedčil argumentu odporcu, že aj takéto podanie bolo potrebné posudzovať podľa jeho obsahu, nie podľa jeho formy a teda, i keď v záhlaví uplatnenia reštitučného nároku bol navrhovateľ označený ako „U. G.“, nič to nemení na veci, že išlo o uplatnenie nároku jednotlivými fyzickými osobami, členmi tohto U., ktoré na to splnomocnili svoju predsedníčku pani P..

Vo veci bolo zistené, že požadované vlastníctvo tvoriace predmet reštitučného nároku je vedené na LV č. X. a X. zapísané vo vlastníctve *L. S. R., Š. B. a Slovenského pozemkového fondu*.

Krajský súd ďalej uviedol, že prechod vlastníctva na štát bol zdokumentovaný Uznesením Pôdohospodárskeho odboru ONV v Rimavskej Sobote č. 428/1964, z ktorého jednoznačne vyplynulo, že sa tak stalo na základe zákona č. 46/1948 Zb., teda zákona o novej pozemkovej reforme, a teda uplatnený nárok je dôvodný. Krajský súd uviedol, že nemohol akceptovať ani argument navrhovateľa o tom, že prechod vlastníctva na štát sa neudial podľa zákona č. 46/1948 Zb. ale podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. ako konfiškát a že v takom prípade uplatnený reštitučný titul nie je spôsobilým, lebo nebolo preukázané, že by členovia U. G. teda reštituenti neboli odsúdení podľa osobitných predpisov, čo sa mohlo udiat' jedine do konca lehoty na uplatnenie nároku, teda do 31. decembra 2004.

Krajský súd ďalej zistil, že predmetom reštitučného nároku bola pôda, ktorá tvorila poľnohospodársky pôdny fond, ktorý bol zapísaný v správe Slovenského pozemkového fondu, ktorý prešiel na štát z horeuvedeného titulu, pričom tá časť, ktorá tvorila lesné vlastníctvo, teda lesný pozemkový fond, prešla na štát v podstate len do užívania, a to v zmysle zákona č. 2/1958 Zb. a vlastnícky bola na štát prepísaná až v rámci vykonávaného ROEP-u v roku 2002. Krajský súd sa v plnom rozsahu stotožnil so záverom odporcu, že pre správny orgán bol v rámci konania podstatný právny stav tak, ako bol evidovaný na príslušnej správe katastra. Keďže išlo o jednotné vlastníctvo, kde základ prechodu na štát spočíval v pôvodnom rozhodnutí z roku 1964, opierajúc sa o zákon č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme, bolo potrebné vychádzať z tohto faktického a právneho stavu a nebyť dodatočného zápisu vlastníctva na štát, nebol by v prípade lesného pôdneho fondu ani dôvod na reštitúciu, lebo tento by stále vlastnícky patril pôvodnému vlastníkovi, teda dnešným oprávneným.

Krajský súd uviedol, že nemohol uznať ani námietku navrhovateľa ohľadne povinnosti výzvy povinnej osobe v zmysle pôvodného zákona o pôde č. 229/1991 Zb., kde podľa § 9 ods.1 si oprávnená osoba svoj nárok uplatňuje na príslušnom pozemkovom úrade a zároveň vyzve povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti. Podľa jeho názoru túto povinnosť nemožno aplikovať v prípade dodatočnej reštitúcie podľa zákona č. 503/2003 Z.z., pretože takáto podmienka v ňom nie je uvedená.

Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podal odvolanie navrhovateľ, a to z dôvodov podľa § 205 ods.2 O.s.p. :

písm. d/, nakoľko súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a

písm. f/, pretože rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Navrhovateľ po podrobnej rekapitulácii doterajšieho konania vo veci ohľadne argumentácie krajského súdu uviedol nasledovné dôvody odvolania.

1. Reštitučný nárok neuplatnili občania Slovenskej republiky

S poukazom na § 2 ods.2 zákona č. 503/2003 Z.z. navrhovateľ zdôraznil, že z dokazovania vykonaného odporcom nevyplýva, že by vlastnícke právo k žiadaným nehnuteľnostiam bolo odňaté niektorej fyzickej osobe, občanovi Slovenskej republiky s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ale je z neho zrejmé, že vlastníctvo prešlo na štát zo subjektu označeného ako „Býv. urb. spol. v G.“, ktorý subjekt je odlišný od reštituenta „U. G.“, ktorý si u odporcu uplatnil reštitučný nárok prostredníctvom pani P., pričom evidentne nejde o fyzickú osobu – občana Slovenskej republiky. Navrhovateľ uviedol, že ani rozširujúcim výkladom zákona nemožno dospieť k záveru, že reštitučný nárok môžu uplatniť iné subjekty, ako občania Slovenskej republiky. Záver súdu, že napriek označeniu v záhlaví reštitučnej výzvy, podľa ktorej túto podáva „U. G.“, z obsahu výzvy vyplýva, že ide o nárok fyzických osôb – člen U. G., nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Zdôraznil, že odporca až v priebehu roka 2009 zistil, ktoré osoby by si mohli uplatňovať reštitučný nárok, a teda do 31. decembra 2004 boli tieto osoby pre odporcu neznáme. Z odôvodnenia rozhodnutia odporcu nevyplýva, že tento by mal k dispozícii pôvodný zoznam členov bývalého urbáru, a preto jeho rozhodnutie je i nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov.

2. Reštitučný nárok je prekludovaný, nakoľko nebol uplatnený ani preukázaný včas

Navrhovateľ uviedol, že reštitučný zákon spája vznik reštitučného nároku konkrétnej fyzickej osoby s dvoma podmienkami, ktoré musia byť splnené do 31. decembra 2004 - uplatnenie nároku písomnou výzvou a jeho preukázanie. Poukázal na to, že :

- a) predmetný reštitučný nárok jednak nebol uplatnený spôsobilými osobami (občanmi Slovenskej republiky, ktorí boli pôvodnými vlastníkami dotknutej nehnuteľnosti, resp. ktorí sú právnymi nástupcami občanov, ktorí boli jej pôvodnými vlastníkami a ktorým bolo vlastnícke právo odňaté),
- b) z dokazovania vykonaného odporcom nemožno vyvodzovať ani ten záver, že vlastnícke právo bolo odňaté fyzickým osobám, z ktorých prešlo na štát,
- c) reštituenti nepreukázali do 31. decembra 2004, t.j. do uplynutia prekluzívnej lehoty (a ani nikdy neskôr) spôsobilý reštitučný titul, t.j. niektorý z dôvodov prechodu vlastníctva na štát uvedený v § 3 zákona č. 503/2003 Z.z.

3. Reštituenti nepreukázali, že neboli odsúdení podľa nar. SNR č. 104/1945 Zb.

Navrhovateľ uviedol, že súčasťou správneho spisu je rozhodnutie ONV v Rimavskej Sobote č. Pôd. 9445/61. podľa ktorého nehnuteľnosti zapísané pôvodne v PKV č. X. pre obec C. boli predmetom konfiškácie na základe nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. a zákona č. 90/1947 Zb. o provedení knihovního poriadku stran konfiskovaného nepriateľského majetku a o úprave niektorých právnych poměru vzťahujících se na pridělený majetek. Zdôraznil, že konfiškácia podľa nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb. SNR z 23. augusta 1945 o konfiškovaní a urýchlenom rozdelení pôdohodpodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa nie je spôsobilým reštitučným titulom podľa § 3 zákona č. 503/2003 Z.z. Zdôraznil, že výnimkou z tejto zásady je ustanovenie § 3 ods.2 zákona č. 503/2003 Z.z., podľa ktorého sa postupuje v prípade občanov Slovenskej republiky, ktorí majú pobyt na jej území a ktorým bolo odňaté vlastnícke právo k pozemkom podľa tohto nariadenia a neboli odsúdení podľa osobitných predpisov. Podľa navrhovateľa záver krajského súdu v tejto súvislosti nebol správny, lebo povinnosťou reštituentov bolo preukázať, že neboli odsúdení podľa nar. SNR č. 104/1945 Zb. SNR a nie povinnosťou navrhovateľa preukazovať, že k odsúdeniu reštituentov došlo.

4. Nesúhlas so skutkovým záverom Krajského súdu : Vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam prešlo na štát v roku 2002 ROEP-om, dovtedy na štát prešlo len právo užívania - podľa zákona č. 2/1958 Zb.

Navrhovateľ uviedol, že pokiaľ by bol skutkový záver krajského súdu o tom, že vlastnícke právo prešlo na štát pravdivý, reštituentom by nevznikol reštitučný nárok z dôvodu prechodu vlastníckeho práva po rozhodnom období (od 25.2.1948 do 1.1.1990). Zdôraznil, že rozhodnutia ROEP-u nemajú konštitutívny účinok a nemôžu zakladať vznik, zmenu ani zánik vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, len osvedčujú vlastnícke právo jednotlivých subjektov, ktoré vzniklo k minulosti, na základe iných právnych skutočností (zmlúv, rozhodnutí príslušných štátnych orgánov, resp. zo zákona v prípade splnenia stanovených podmienok, ako vydržanie a pod.). Rozhodnutie komisie ROEP preto deklaruje existujúci stav. Pokiaľ by bolo pravdivým skutkové zistenie krajského súdu, že vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam neprešlo na štát žiadnym rozhodnutím, len rozhodnutím ROEP, reštitučný nárok jednotlivým fyzickým osobám na vydanie vlastníctva podľa zákona č. 503/2003 Z.z. by nevznikol, pretože tento reštitučný zákon, na rozdiel od napr. zákona č. 229/1991 Zb. sa výslovne vzťahuje na navrátenie vlastníctva k pozemkom nie na navrátenie užívania. Navrhovateľ tiež uviedol, že z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu nie je zrejmé, z čoho súd skutkový záver o tom, že na štát vlastnícke právo prešlo až ROEP-om a dovtedy na neho prešlo len užívacie právo, vyvodil.

5. Nesúhlas so záverom krajského súdu, že zákon č. 503/2003 Z.z. je lex specialis k zákonu č. 229/1991 Zb.

V tomto smere navrhovateľ zdôraznil, že zo žiadneho z ustanovení zákona š. 503/2003 Z.z. nemožno vyvodíť, že tento by bol v pomere špeciality ku zákonu č. 229/1991 Zb.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti navrhovateľ navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že horeoznačené rozhodnutie odporcu zruší a vec mu vráti na nové prejednanie a rozhodnutie. Zároveň si uplatnil právo na náhradu trov konania s tým, že ich výšku vyčíslil na pojednávaní prostredníctvom svojho právneho zástupcu.

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu uviedol, že reštitučný nárok si uplatnili občania Slovenskej republiky 29. decembra 2004, a to prostredníctvom zástupkyne pani P., ktorá bola splnomocnená na základe Uznesenia U. G. z 20. apríla 2004 a zápisnice, pričom mala potrebný súhlas majiteľov väčšiny podielov na uplatnenie reštitučného nároku. Uviedol tiež, že parcela č. X. z PKV č. X. – les v kat.úz. C. prešla len užívania – obhospodarovania Krajskej správy lesov – Lesnému závodu v Šafárikove a poľnohospodárska pôda parc.č. X. z PKV č. X. prešla na štát na základe zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme, nie v zmysle nariadenia č. 104/45 Zb., nakoľko k prechodu došlo až v roku 1964, po 19 rokoch od nariadenia č. 104/45 Zb. Lesné pozemkové spoločenstvo prešlo na štát len do užívania v zmysle zákona č. 2/1958 Zb. Vzhľadom na to, že zápis urobený dňa 4. marca 1964 v PKV č. X. nebol správny, ROEP len prepísal chybu v zápise a zapísal poľnohospodársku pôdu na LV č. X. a lesný pozemok na LV č. X.. V závere vyjadrenia odporca uviedol, že na horeoznačenom rozhodnutí z 22. apríla 2009 trvá.

Členovia U. G. v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa navrhli, aby odvolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil a zaviazal odporcu na náhradu trov odvolacieho konania, ktoré bližšie nešpecifikovali.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§250s O.s.p. v spojení s § 10 ods.2 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250l ods. 2 v spojení s § 250ja ods.2 O.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa nemožno považovať za vecne správne pre závažné procesné pochybenie.

Úlohou krajského súdu bolo postupom podľa ustanovení tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku preskúmať zákonnosť horeoznačeného rozhodnutia odporcu, ktorým rozhodol podľa § 5 ods.2 zákona č. 503/2003 Z.z. tak, že oprávnené osoby U. G. podľa § 2 ods.1, 2 zákona č. 503/2003 Z.z. uvedené pod poradovým číslom 1 až 110, spĺňajú podmienky § 3 ods.1 písm. b/ a § 3 ods.2 citovaného zákona na vrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré prešli do vlastníctva Československého štátu v správe Pôdohospodárskeho odboru ONV v Rimavskej Sobote s tým, že oprávneným osobám sa dňom právoplatnosti tohto rozhodnutia navráti vlastníctvo k pozemkom v kat.úz. C. v uvedenom podiele, **vedeným v PKV č. X.** ako **parc.č. X.** – les o výmere 930194 m², zapísané na LV č. X. ako les

o výmere 929341 m² a *parc.č. X.* – lúka o výmere 7283 m², zapísané na LV č. X. ako trvalý trávnatý porast vo výmere 7288 m².

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa primárne zaoberal otázkou okruhu účastníkov konania pred krajským súdom, nakoľko táto mohla mať vplyv na správnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa (§ 212 ods.3 O.s.p.).

V predmetnej právnej veci ide o rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, ktoré nenadobudli právoplatnosť (§ 250l a nasl. O.s.p.). ***Okruh účastníkov*** v tomto konaní je osobitne upravený v ustanovení § 250m ods.3 O.s.p., podľa ktorého sú ***účastníkmi súdneho konania tí, ktorí sú nimi na správnom orgáne a správny orgán, ktorého rozhodnutie sa preskúmava.***

Odvolací súd pri určení okruhu účastníkov konania vychádzal z rozhodnutia odporcu č.: 2009/000188 z 22. apríla 2009, kde účastníkom konania bol aj ***Slovenský pozemkový fond.***

Z podkladov súdneho spisu, ako aj z obsahu napadnutého súdneho rozhodnutia, je zrejmé, že so Slovenským pozemkovým fondom ako s účastníkom konania v zmysle § 250m ods.3 O.s.p. súd prvého stupňa nekonal. Je nesporné, že uvedený subjekt nebol predvolaný na súdne pojednávanie a ani mu nebol doručovaný rozsudok, v záhlaví ktorého tiež nie je vôbec uvedený.

Za tohto stavu vo veci odvolaciemu súdu nezostávalo iné, ako odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu v zmysle § 221 ods.1 písm. f/, § 221 ods.2 O.s.p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, a to bez toho, aby sa zaoberal hmotnoprávnou stránkou odvolania.

V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu postupovať vo vyššie naznačenom smere, t.j. preskúmať zákonnosť rozhodnutia odporcu za účasti všetkých účastníkov konania v zmysle § 250m ods.3 O.s.p. a len následne vo veci rozhodnúť, pričom je povinnosťou krajského súdu v rámci odôvodnenia rozhodnutia riadne sa vysporiadať so všetkými dôvodmi odvolania navrhovateľa.

V novom rozhodnutí rozhodne prvostupňový súd i o náhrade trov odvolacieho konania (§ 224 ods.3 v spojení s § 246c O.s.p.).

P o u ě n í e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok n i e j e prípustný.

V Bratislave 20. mája 2010

JUDr. Eva Babiaková, CSc., v.r.
predsedníčka senátu:

Za správnosť vyhotovenia :
Dagmar Bartalská